

ÄR SKULDEN EVIG?

AV ÖVERASSISTENT, JUR.DR. ELINA PIRJATANNIEMI

The principle of statutory limitations is deeply rooted in the criminal justice system. Yet many states have ruled out the applicability of statutes of limitations in connection with the most serious offences. Furthermore, statutes of limitations are deemed inapplicable in regard to the most serious international crimes. This view is clearly present in the ICC Statute, according to which crimes within the jurisdiction of the Court shall not be subject to any statute of limitations. These developments, alongside rapid advances in DNA-technology, have invigorated the debate concerning the basic values behind statutes of limitations. The current article begins by analyzing the influence of DNA-technology on the applicability of statutes of limitations. The conclusion of this analysis is that technological development should not dictate our attitudes towards statutes of limitations since the central issue is of an ethical, as opposed to technical, nature. Second, the article explores the effects of international criminal law on national debates concerning statutes of limitations. Caution is recommended, since the notion of eternal guilt – inherent in the non-applicability of statutes of limitations – contrasts sharply with the foundations of modern criminal law.*

1. Om de oförlåtliga synderna

Att beröva en annan livet är det allvarligaste brottet som våra rättssystem känner till. Samhällets avoga inställning till brott mot liv återspeglas i de hårda straff som ådöms för dessa. Fördomandet syns även i den höga prioritering som ouppklarade mord intar inom polisen. Ett ytterligare uttryck för kampen mot dessa dåd utgörs av bestämmelserna om preskription. I motsats till den allmänna utgångspunkten enligt vilken behovet att ställa någon till svars för sina gärningar avtar med tiden, faller brott mot liv antingen helt utanför preskriptionsbestämmelsernas tillämpningsområde eller så är tiden för preskription mycket längre än för andra brott.

Dessa synpunkter är inte blotta abstraktioner. År 2005 följde finländare med stort intresse utredningen av fallet Bodom, ett av den finländska kriminalhistoriens mest uppmärksammade våldsdåd. De dramatiska händelserna hade ägt rum på pingstaftonen år 1960. Fyra ungdomar hade tältat vid Bodom Träsk och morgonen därpå hittades tre av dem knivskurna till döds. Den fjärde hittades skadad, men

---

* Title in English: *Is Our Guilt Eternal?* Original in Swedish.

dock vid liv, i närheten av tältet. Denna överlevande stod nu åtalad 45 år efter gärningen för mord på sina tre vänner. Åklagarens starkaste bevisning stödde sig på DNA-analyser av bl.a. tältet och den åtalades skor. Tingsrätten ogillade åtalet, men den centrala utgångspunkten blev återigen bekräftad: i Finland preskriberas mord aldrig.

Utöver de förbättrade tekniska möjligheterna att lösa dylika 'kalla fall' har preskriptionsproblematiken varit i fokus också av en annan anledning. Den internationella straffrättens senaste landvinning, Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, innebär ett klart ställningstagande för icke-preskription av de allvarligaste brotten. Enligt stadgan skall de brott som faller under brottmålsdomstolens jurisdiktion undantas från preskription.

Dessa två teman, de förbättrade tekniska möjligheterna att utreda gamla brott och den senaste utvecklingen inom den internationella straffrätten, utgör grunden för de tankar som belyses i denna artikel. Avsikten är att bevisa att den nuvarande diskussionen om preskriptionstiderna är mycket mer än en trist övning i preskriptionsinstitutets tekniska detaljer. Preskriptionstiderna utgör snarare ett uttryck för de mest grundläggande värderingarna inom straffrätten. Regler om preskription har ju funnits ända sedan 1200-talet och anmärkningsvärt är att deras anknytning till de rådande straffrättsideologierna alltid har varit stark.¹ Om vi godkänner tanken om brott som aldrig preskriberas, tar vi ofrånkomligt också ställning till en central straffrättsideologisk fråga. De skiftningar i attityderna som preskriptionsdebatten vittnar om ger oss med andra ord en anledning att begrunda våra straffrättsideologiska utgångspunkter.

Ideen om den eviga skulden passade väl in i de absoluta straffrättsteoriernas fatalism. Straffet var en nödvändig följd av brottet och preskriptionen därmed en omöjlig tanke. I de allmänpreventiva resonemangen, som den moderna straffrätten grundar sig på, förefaller straffets oundviklighet något av en anomali. Ur ett allmänpreventivt perspektiv är det helt enkelt inte av avgörande vikt att bestraffa för brott som begåtts för decennier sedan.

Det finns även andra aspekter som talar för preskription. Det är uppenbart att behovet av gottgörelse minskar med tiden. Kraven på att den skyldige skall straffas avtar och detsamma gäller offrens behov av upprättelse. Preskriptionen kan också motiveras med skälighetshänsyn. Om den skyldige har levt laglydigt efter gärningen, kan ett åtal långt senare verka ytterst orimligt. Preskriptionen fungerar dessutom som en viktig garant för rättssäkerheten. Ju längre tid som förflutit sedan brottet, desto svårare blir det att få fram tillförlitliga bevis över händelserna.² Den juridiska analysen av gamla brott kan likväl vålla stora svårigheter, vilket även har sina följder för rättssäkerheten.³

Motiveringarna till preskriptionsbestämmelserna är många och preskriptionsinstitutet som sådant utgör en etablerad del av de straffrättsliga systemen. I många länder har det dock ansetts att skälen för preskription är svagare i samband med vissa allvarliga brott, vilket inneburit att dessa har undantagits från preskription. Dessa undantag har dels motiverats med staternas egna kriminalpolitiska behov, men dels har det ända sedan andra världskriget funnits ett folkrättsligt spår i debatten om preskriptionsbestämmelsernas existensberättigande.

Det intressanta är att de nationella och folkrättsliga resonemangen nu förefaller bli invävd i varandra. Eftersom de brott som omfattas av Internationella brottsmålsdomstolens jurisdiktion inte skall preskriberas, har lagstiftaren ställts inför en svår fråga: Skall alla allvarliga brott behandlas enligt samma logik eller utgör de internationella brotten ett specialfall? I den svenska departementspromemorian Ds 2007:1 om preskription vid allvarliga brott uttrycks detta tydligt:

”Om Sverige i denna del anpassar sig till Romstadgan är det fråga om ett principgenombrott i de svenska preskriptionsbestämmelserna. För första gången i modern tid kommer då brott att undantas från preskription. Det är mot den bakgrunden lämpligt att överväga om det, utöver de internationella brotten, finns andra brott som är så allvarliga att tiden för åtalspreskription bör utsträckas för dem, eller om de helt bör undantas från preskription.”⁴

I det följande ämnar jag presentera några kritiska synpunkter till godkännandet av icke-preskription. Jag börjar från det tekniska, inte för att jag anser det vara det starkaste argumentet, utan för att teknologins landvinningar utan tvekan är en förutsättning för att vi överhuvudtaget kan utreda gamla brott. På så sätt utgör de teknologiska resonemangen *de facto* en sorts nödvändig förutsättning för hela icke-preskriptionsdebatten.

2. Teknologin i kriminalteknikens tjänst

En central orsak till de reviderade uppfattningarna beträffande preskriptionstider är vid en första anblick praktisk. Den teknologiska utvecklingen, framförallt DNA-tekniken, har lett till allt bättre möjligheter att utreda gamla brott. Dessa möjligheter vill man inte inskränka genom preskriptionstider. Det har till och med framförts att det vore stötande att inte kunna lagföra den som berövat en annan livet när förutsättningarna att klara upp gamla brott så väsentligt har förbättrats.

DNA-analyser har många fördelar jämfört med andra metoder att utreda brott.⁵ Deras styrka ligger framför allt i den höga träffsäkerheten, som härrör från det faktum att varje persons DNA är unikt. Enbart enäggstvillingar utgör här ett undantag. Inte utan orsak har DNA-profiler kallats för ’våra genetiska

fingeravtryck'. Eftersom DNA förekommer i cellkärnan i varje cell, är resultatet av en DNA-analys detsamma oberoende från vilken cell provet har tagits. Även mycket små provmängder av t.ex. blod, saliv eller sperma räcker för en analys, vilket givetvis gör metoden ytterst lockande ur ett kriminaltekniskt perspektiv.

DNA-analysens tillförlitlighet och dess relativa snabbhet har på kort tid gjort den till ett viktigt vetenskapligt verktyg främst vid utredning av grova våldsbrott. Tekniken är särskilt användbar då man vill klarlägga från vilken person ett på brottsplatsen påträffat spår härstammar. De analyserade spåren resulterar i en DNA-profil som jämförs med den misstänktes dito. Om de matchar har den misstänkte med stor sannolikhet lämnat spåret efter sig. I utredningen av de gamla brotten har DNA-analyser gett upphov till stor optimism. Till exempel det ovan nämnda Bodom fallet skulle knappast ha avancerat till åtal och vidare till domstol över fyrtio år efter de dramatiska händelserna om det inte varit för möjligheten att utnyttja uttryckligen DNA-analyser.

De hisnande möjligheterna som DNA-tekniken ger ett löfte om borde dock inte förvirra oss att tro att det avgörande beslutet beträffande preskription kan motiveras med kriminaltekniska argument. DNA-analyser används till ett sådant ändamål och på ett sådant sätt som vi anser lämpligt. Metoden i sig innebär få begränsningar. Det centrala är alltså inte huruvida det är enkelt eller svårt att utreda brott, utan om vi överhuvudtaget skall göra det. Problemet är inte tekniskt, 'det här *kan* vi göra', utan etiskt, 'det här *bör* vi göra'. Frågan om preskription av gamla brott tvingar oss till svåra normativa ställningstaganden. Finns det försvarbara skäl att undanta vissa brott från preskription?

3. Om folkrättsbrottens särart

I ordnade samhällen, såsom de nordiska, utgör ouppklarade allvarliga brott en sällsynthet och preskriptionsproblematiken är i sig inget stort rättspolitiskt dilemma. Detta betyder givetvis inte att enstaka ouppklarade fall inte vore problematiska. Det svåraste i fråga om preskription är dock inte att tiden mellan en gärning och ett eventuellt åtal blir lång eller att ett fall blir ouppklarat för evigt. Behovet för undantag från preskription aktualiseras nämligen starkast i en situation, där en klar koppling mellan ett brott och en given gärningsman kan utpekas långt efter gärningsögonblicket. Skillnaden mellan dessa situationer är enkel att exemplifiera: Det är minsann oerhört störande att inte veta vem som mördade *Olof Palme*, men det vore ju direkt stötande att veta vem som är gärningsmannen utan att kunna åtala honom.⁶

Om det straffrättsliga systemet möjliggör preskription, finns det en risk att lagen inte tillåter ett åtal av en känd gärningsman. Då förblir en ond gärning obestraftad. Om vi låter allvarliga brott preskriberas, finns det alltid en risk att

vi tvingar det svåraste inom rätten – frågan om rättens förhållande till moral – in i en banal lagteknisk exercis 'idag kan vi åtala dig för folkmord, men ack, i morgon kan vi det icke längre'. Det torde vara givet att detta inte är tillfredsställande.⁷ Icke-preskription leder i sin tur till godkännandet av tanken om en evig skuld, vilket klingar illa med den moderna straffrättens allmänpreventiva strävanden.

Hur vi än ser på situationen, är en sak klar. Romstadgan innebär ett kraftigt ställningstagande för icke-preskription i fråga om vissa allvarliga brott. En möjlig utväg ur detta läge är en kontextuell fokusering, ett slags erkännande av folkrättsbrottens särart, vilket i sin tur kunde legitimera en annan syn på preskription än vad som är önskvärt i de nationella straffrättssystemen.

Tanken att folkrättsbrott inte preskriberas har figurerat rätt länge i de folkrättsliga resonemangen.⁸ Det mest betydelsefulla instrumentet, Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, utgår kort och gott från att brott som omfattas av domstolens jurisdiktion inte skall preskriberas (art. 29). Denna konventionsbestämmelse är, såsom redan konstaterats, ett mycket betydelsefullt ställningstagande, och följdfrågan blir huruvida bestämmelsen dessutom kan anses uttrycka folkrättslig sedvana. Om så vore fallet hade de nationella preskriptionsbestämmelserna inte någon större relevans i sammanhanget, eftersom folkrättslig sedvana binder alla stater.

Många anser att Romstadgan till förhållandevis stora delar kodifierar den folkrättsliga sedvanerätten på området,⁹ men principen om icke-preskription tillhör dock inte till de frågor som anses ha vunnit sedvanerättslig karaktär.¹⁰ Däremot är det möjligt att hävda att det finns en sedvanerättslig norm som föreskriver att vissa specifika brott, såsom folkmord, brott mot mänskligheten och tortyr, inte preskriberas.¹¹ Detta kan motiveras genom att hänvisa till staternas skyldigheter *erga omnes* att se till att de allvarligaste folkrättsbrotten lagförs.¹² Tills vidare är principens sedvanerättsliga status dock såpass osäker att en hänvisning till folkrättslig sedvana knappast räcker som motivering för att staterna skall undanta de ovannämnda brotten från preskription. Det faktum att Romstadgan så klart tar avstånd från preskription kan emellertid förstärka trenden och till sist leda till uppkomsten av en sedvanerättslig norm som föreskriver icke-preskription av folkrättsbrotten.¹³

Det centrala verkar således vara huruvida Romstadgan förutsätter att staterna även i sin nationella lagstiftning avstår från preskription i fråga om de brotten som tillhör Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion. Romstadgan som sådan innehåller inte en skyldighet för fördragsslutande stater att införliva bestämmelsen i nationell lagstiftning.

I Finland utgår lagstiftaren från att komplementaritetprincipen, enligt vilken brottmålsdomstolens jurisdiktion har en kompletterande karaktär i förhållande till de nationella domstolarna, innebär att eventuella skillnader i preskriptionstiderna inte har betydelse. I Sverige ser man komplementaritetprincipen på ett annat sätt. Eftersom utgångspunkten enligt Romstadgan är att lagföringen av brott mot stadgans bestämmelser i första hand ankommer på staterna, är det angeläget att den nationella lagstiftningen anpassas till stadgan. Genom aa tillträdade stadgan har staterna dessutom godkänt att preskriptionstiderna inte skall gälla för nämnda brott.

Om en nationell preskriptionsregel inte kan hindra lagföring inför Internationella brottmålsdomstolen är det givetvis viktigt att informera normadressaterna om detta. Det finns inga rationella skäl att lämna såhär centrala frågor oreglerade i den nationella lagstiftningen.

Min uppfattning är alltså att Romstadgans preskriptionsbestämmelser bör införlivas i de nationella strafflagarna. I övrigt pläderar jag för en modell som gör en skillnad mellan folkrättsbrott och andra allvarliga brott. Sverige, som för tillfället söker en lösning på denna svåra fråga, gör med andra ord klokast om den bibehåller sitt gamla system med preskriptionstider för alla andra brott. Tanken om den eviga skulden är något så främmande för den moderna straffrätten att dess spridning bör stoppas där det ännu är möjligt.

I ärlighetens namn är det skäl att konstatera att denna argumentation innehåller sina givna svagheter. Att dra en gräns mellan folkrättsbrott och andra allvarliga brott är förmodligen rätt svårt rättspolitiskt. Vi kan inte heller förbise det faktum att de situationer där de allvarligaste brottsbeskrivningarna blir aktuella innehåller sina gråzoner. En gärning kan karakteriseras som brott mot mänskligheten och som mord, hur skall vi då förhålla oss till preskriptionen? Enkla svar finns inte.

4. Kontexten har betydelse – även inom straffrätten

Internationella straffrätten betonar starkt straffets expressiva funktion. Detta syns särskilt tydligt i diskussionerna om straffrihet – 'impunity' – vilka bevittnar om en uttrycklig vilja att lagföra de som gjort sig skyldiga till folkrättsbrott. Det centrala är med andra ord att ingen skall undgå straff.¹⁴ Utgångsläget ter sig förståeligt med tanke på vilka brott diskussionen handlar om, men samtidigt är det viktigt att märka att fokuseringen på behovet att straffa kan ha vissa straffrättsideologiska följder. För ju mer man betonar straffets oundviklighet, desto svårare blir det att trovärdigt tala om prevention.

Mot denna bakgrund är det inte alls förvånande att man inom den internationella straffrätten söker efter sådana straffrättsteoretiska ramar som betonar

tvåvägs kommunikation. Straffet har då ett framtida mål (reform eller moralisk utbildning), men dess rättfärdigande är inte nödvändigt kopplat till måluppfyllelse, såsom i de preventiva teorierna, utan ses som en i sig själv tillbörlig reaktion på gärningen.¹⁵ De för moderna straffrätten centrala allmänpreventiva synpunkterna byts därmed ut till argument som på ett bättre sätt kommunicerar med den verklighet som den internationella straffrätten möter.¹⁶ Det är ytterst viktigt att vi inte låter dessa straffrättsideologiska skiftningar påverka de nationella straffrättssystemen utan diskussion.

Straffrättens internationalisering aktualiserar ett behov att analysera och förstå den kontext där en given princip, bestämmelse eller tolkning skall utnyttjas. Detta gäller även preskription. De brott som den internationella straffrätten strävar efter att fördöma, och i viss mån även förebygga, är annorlunda till sin karaktär än de nationella våldsdåden. Jag anser därmed att det är både legitimt och rationellt att minimera den internationella straffrättens inverkan i den nationella straffrätten. En viss lösning, såsom icke-preskription, kan vara legitimt och acceptabel i den folkrättsliga kontexten, medan den inte är önskvärd i ett nationellt sammanhang. Att skulden för folkmord är 'evig' behöver inte betyda att skulden för mord bör vara detsamma.

Det finns gärningar som är så avskryvbara att de med lätthet kan placeras bortom all förlåtelse. Att göra skulden för dessa evig är dock till syvende och sist en symbolisk handling, för det kommer en dag då upprättelse för dem inte längre är möjlig. I den bemärkelsen utplånar tiden allt mänskligt. Det gäller att välja: över vilka gärningar skall förbannelsen vila från en generation till en annan?

"Skall vi böja oss för världens vilja och med den göra hatet, förbannelsen och skulden evig? Skulle det onda som har skett därmed kunna göras mindre ont? Nej, vi skall fast och enkelt visa världen vår vilja att följa lagen, och lagen säger att varje brott preskriberas. Något mera, något större, gives oss icke."¹⁷ – *Thomas Dehler*

Noter:

- ¹ Om preskriptionsinstitutets historia, se Clausnitzer Martin (1980). *The Statute of Limitations for Murder in the Federal Republic of Germany. The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 29, No. 2/3, 473-479, s. 474 och Strömberg Tore (1956). *Åtalspreskription*. Stockholm: P.A. Nordsted & Söners Förlag, s. 4-12.
- ² Om motiven till preskriptionsbestämmelserna se Ds 2007:1 om preskription vid allvarliga brott, s. 36-39.
- ³ I det ovannämnda fallet Bodom hade åklagaren bl.a. den delikata uppgiften att analysera huruvida ett våldsdåd som begåtts år 1960 borde betraktas som mord eller dråp. Enligt det finländska systemet preskriberas det förstnämnda inte medan det sistnämnda gör det. Skillnaden mellan dessa kan vara mycket svår att göra och uppgiften blir inte lättare av att den juridiska analysen skall basera sig på fyrtio år gamla uppgifter.

- ⁴ Ds 2007:1, s. 131. Det är skäl att notera att utredningen beträffande internationella brott och svensk jurisdiktion kom till en motsatt slutsats. Enligt utredningen motiverade de föreslagna nya preskriptionsbestämmelserna i fråga om internationella brott inte en generell omvärdering av de svenska bestämmelserna om preskription; se SOU 2002:98, s. 332-333.
- ⁵ För en kort introduktion till DNA-analyser, se t.ex. Donnelly Peter & Friedman Richard D. (1999). DNA Database Searches and the Legal Consumption of Scientific Evidence. *Michigan Law Review*, Vol. 97, No. 4, 931-984, s. 934-938.
- ⁶ Problemet med den kända gärningsmannen nämns på många ställen i Ds 2007:1. Se t.ex. s. 134 och 151. Se även Perklev Anders (2005). Några frågor om retroaktivitet inom straffrätten. *Svensk Juristtidning* 10/05, 1039-1051, s. 1049.
- ⁷ Med tanke på de svårigheter som denna balansgång kan innebära är det förståeligt att man i det efterkrigstida Tyskland valde att bryta preskriptionstiden. Den tyska debatten åskådliggör många av de centrala problemen med preskription, se närmare Abrahamsson Olle (2005). Förlängning av preskriptionstider – fakta och åsikter med utgångspunkt från en debatt om nazistförbrytarnas ansvarighet. *Svensk Juristtidning* 10/05, 1025-1038, s. 1025-1030; Monson Robert A. (1982). The West German Statute of Limitations on Murder: A Political, Legal, and Historical Exposition. *The American Journal of Comparative Law*, Vol. 30, No. 4, 605-625, *passim* och Clausnitzer Martin (1980). The Statute of Limitations for Murder in the Federal Republic of Germany. *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 29, No. 2/3, 473-479, *passim*.
- ⁸ År 1968 utarbetades en FN-konvention enligt vilken preskriptionsbestämmelser inte skulle tillämpas på krigsförbrytelser och på brott mot mänskliga rättigheter, Convention on the Non-applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity, 26.11.1968, United Nations Treaty Series, vol. 754, s. 73. Konventionen har inte ratificerats av särskilt många europeiska länder, förmodligen för att de krav som konventionen ställer kunde komma att stå i konflikt med förbudet mot retroaktiv strafflagstiftning. Den europeiska motsvarigheten från år 1974, European Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitation to Crimes against Humanity and War Crimes, 25.1.1974, ETS no. 082, har däremot inte ens trätt ikraft.
- ⁹ Se t.ex. Werle Gerhard (2005). *Principles of International Criminal Law*. The Hague: T.M.C. Asser Press, s. 49, para. 139.
- ¹⁰ Se Werle 2005, s. 184-185, para. 553. Se även Cassese Antonio (2003). *International Criminal Law*. Oxford: University Press, s. 316-319.
- ¹¹ Enligt Cassese: "It appears to be a sounder view that specific customary rules render statutes of limitation inapplicable with regard of some crimes: genocide, crimes against humanity, torture." Cassese 2003, s. 319.
- ¹² Se Brownlie Ian (2003). *Principles of Public International Law*. Sixth Edition. Oxford: University Press, s. 567. Brownlie uttrycker sig visserligen mycket försiktigt: "In principle the *erga omnes* character of crimes against international law excludes the application of principles of limitation." Med skyldigheter *erga omnes* hänvisar man till sådana centrala skyldigheter vilkas efterlevnad ligger i alla staters intresse. Se *Case Concerning the Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited*, ICJ Reports (1970), s. 32, pars. 33-34.
- ¹³ Se även Scahabas William A. (2004). *An Introduction to the International Criminal Court*. Second Edition. Cambridge: University Press, s. 116.
- ¹⁴ Tankegången syns t.ex. i Romstadgans ingress. De fördragsslutande staterna förklarar "att de mest allvarliga brotten som angår hela det internationella samfundet inte får förbli ostraffade och att en effektiv lagföring av dem måste säkras genom åtgärder på det nationella planet och ett förstärkt internationellt samarbete, --." Parterna i stadgan är likväl "beslutna att hindra att de som gör sig skyldiga till dessa brott går ostraffade och att därigenom medverka till att förebygga sådana brott, --."

- ¹⁵ Dessa s.k. kommunikativa teorierna innehåller med andra ord både bakåt- och framåtblickande inslag. Se Lernestedt Claes (2003). *Kriminalisering. Problem och principer*. Uppsala: Iustus Förlag, s. 120-121.
- ¹⁶ Se t.ex. Roht-Arriaza Naomi (1995). Punishment, Redress, and Pardon: Theoretical and Psychological Approaches, 13-23 in Roht-Arriaza Naomi (ed.): *Impunity and Human Rights in International Law and Practice*. Oxford: University Press, *passim*.
- ¹⁷ Den tyska parlamentarikens berömda ord har översatts till svenska av Olle Abrahamsson. Se Abrahamsson 2005, s. 1027.

Adress:

Juridiska fakulteten
FIN-20014 Åbo universitet
E-post: elipir@utu.fi

PRESKRIPTION AV ALLVARLIGA BROTT

AV HOVRÄTTSRÅDET PETRA LUNDH

This article deals with the statute of limitations on very serious crimes. In Sweden, the statute of limitations is a topic of ongoing discussion. Discussion centres on the ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court seen in light of relevant societal changes. An issue is whether the primary reasons for having a statute of limitations remain as valid today as they were when the rules first came into force nearly one hundred years ago. I conclude that they have lost validity and that it may be time for Sweden to abrogate the statute of limitations for, e.g., homicide.*

Jag har blivit ombedd att medverka här idag med att kommentera Elina Pirjatanniemi inledningsanförande under ämnet Är skulden evig? (Preskription). Jag är till vardags domare i Svea hovrätt och jag hade under 2006 i uppdrag att biträda landets Justitiedepartementet med att göra en översyn av de svenska straffrättsliga reglerna om preskription för vissa allvarliga brott. Arbetet resulterade i den departementspromemoria som Elina Pirjatanniemi nämnde i sitt anförande.¹

Som Elina Pirjatanniemi inledningsvis påpekat finns det brott som är så avskyvärda att de aldrig kan förlätas. Att beröva en annan människas liv är en sådan gärning och det är också det allvarligaste brott som våra rättssystem har att hantera. Som konstaterats tar samhällets kamp mot sådana brott sig uttryck på flera olika sätt, varvid reglerna om preskription är ett; i vissa länder preskriberas ett sådant brott aldrig och i andra är preskriptionstiderna betydligt längre än för övriga typer av brott.

I Sverige preskriberas alla brott förr eller senare. Sverige har emellertid i likhet med ett stort antal andra länder, bl.a. de nordiska, ratificerat Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Enligt stadgan preskriberas, som nämnts, aldrig brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion. Det gäller folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Ratificeringen har lett till att straffrättslig preskription blivit föremål för utredning och debatt såväl här i landet som utomlands. Frågor som åtminstone i Sverige kommit att ställas är om de motiv som sedan lång tid bär upp preskriptionsinstitutet fortfarande äger bärighet när det gäller mycket allvarliga brott eller om det är så att ratificeringen av Romstadgan och samhällsutvecklingen i övrigt har medfört att synen på preskription har reviderats och att preskriptionsreglerna därför också bör förändras.

---

* Title in English: *The Statute of Limitations on Very Serious Crimes*. Original in Swedish.